

Ерић Бошко*

Универзитет у Источном Сарајеву
Православни богословски факултет, Фоча

Мемра прва мар Исака Учитеља Сиријца о љубави према учењу

Апстракт: На почетку рада, аутор нам представља проблем у вези са одређивањем и дефинисањем тога ко је Исак из наслова *мемре*. Показује да према једном од најранијих извора који говори о овом проблему, писму Јакова Едеског († 708. године), постоје три Исака који су (бар делимично) живели у V веку и на приближно истом простору. Помињући још неке изворе, задржава се на „Предговору“ П. Беджана који је објавио сирски текст ове *мемре* и на студијама Т. Бу Мансура у којима се види да су од 19. века до данас научници различито гледали на број личности које су писале списе сачуване под именом Исак, а које су из овог периода. Након овога, ослањајући се на анализу Т. Бу Мансура, аутор указује да је писац *мемре* вероватно Исак који је у историји познат под именом Исак Антиохијски, антихалкидонац. Следи преглед садржаја *мемре* и коментар у којем се аутор осврће на важност ишчитавања и на чињеницу на коју указује сам Исак, а то је да се кроз ишчитавање разговара са самим писцем списа, у овом случају са Писцем Светих Списа. На крају се налази интегрални сирски текст са преводом на српски.

Кључне речи: Исак Учитель, Исак Антиохијски, Свето Писмо, мемра, читање, сирски.

Иза имена „мар Исак“ стоји више личности и још увек није поуздано одређено о којим личностима је тачно реч. Оно што се зна јесте да је око 200 *мемри*¹ (беседа у стиховима) сачувано под овим именом (Mathews 2003, 53), а ту су и текстови написани другим жанровима под истим именом. Сви ови писци су вероватно живели (и) током 5. века, што додатно компликује одређивање који спис је написао који аутор. Овај Исак или, боље речено, ови „Исаци“ немају никакве везе са Светим Исаком Сирином који живи око два века касније и источније од њих.

Најстарије сирско сведочанство о томе да постоји више Исака проналазимо у писму Јакова Едеског († 708. године)² у ком наводи да је реч о три различите личности. За првог наводи да је из Амиде, да је био ученик Светог Јефрема и да је за

* bosko.eric@bogoslovski.ues.rs.ba

¹ Термин *мемра* је у сирском мушког рода. Оставио сам га непреведеним и користим га као технички термин за „беседу у стиховима“. Једнина је *мемра*, а множина *мемре*.

² Успео сам да дођем само до одељка писма које говори о овој тројници Исака, изворни текст и превод на француски, а који је објавио Беджан у свом преговору *Homiliae S. Isaaci Syri Antiocheni* (Bedjan 1903, V–VI [скраћеницу *Homiliae* ћу користити када је реч о издању сирског текста, а Bedjan за ауторски рад едитора, тј. за предговор]). О животу и делу погледати: Ringel 1979, 15–31, као и Salvesen 2011, 432–433.

време цара Аркадија био у посети Риму. При повратку је боравио у Византиону (сир. *Бузанџикону*) где је био и у затвору. Био је свештеник у Амиди (Bedjan 1903, V). П. Беджан (Paul Bedjan) додаје да је према овом предању остало забележено да је поменути Исак написао две поеме: поему о „секуларним играма“ из 404. године и поему „о заузимању Рима“ из 410. године (Bedjan 1903, VI; погледати и Mathews 2011a, 212–213). Нажалост, ниједна није сачувана до данас.

Други Исак је такође био свештеник, али у Едеси. Постао је познат у време цара Зенона, а у Антиохију је стигао за време Петра Ваљара (или Фулона; 471–488. године) и борбе са противницима додатка „распети за нас“ у Трисветој песми (477. година). Оно што је посебно корисно из овог сведочанства Јакова Едеског јесте помен Исакове проповеди са папагајем ког је научио Трисвету песму са додатком „распети за нас“, као и да је написао *мемру* о томе (Bedjan 1903, V–VII). Разлог због ког је ово корисно налази се у чињеници да је до данас сачувана поменута *мемра* (о *мемри* о папагају погледати и Van Esbroeck 1996, 464–476 и Bou Mansour 2005b, 17–18) и он је искоришћен као основ за изучавање стила и учења овог Исака, а што се даље користи за поређење са стиливима и учењима других *мемри* из овог периода сачуваних под именом „Исак“. На овај начин се део сачуваних *мемри* може са одређеним степеном вероватноће приписати управо овом Исаку, познатијем под именом Исак Антиохијски. П. Беджан додаје да је највероватније Исак писао и о земљотресу у Антиохији 459. године. Осим ових списа, њему се још приписују две *мемре* о заузимању Бет Хора које се догодило 457. године, а текст је написан 491. године (Bedjan 1903, VII–VIII; погледати и Mathews 2011b, 213). Ова информација је корисна јер онемогућава поистовећивање „првог“ Исака Амидског и Исака названог Антиохијски због великих временских разлика.

За трећег Исака Јаков каже да је из Едесе и да је био „православан“ (= миафизит, дохалкидонац) за време епископа Павла (512. година), а да је за време епископа Асклепија (522. година) постао „несторијанац“ (= халкидонац, православца) (Bedjan 1903, VI и VIII; погледати и Mathews 2011c, 213). Као и у претходном случају, захваљујући овим информацијама можемо да видимо да не може да дође до поистовећивања ових личности јер је велики распон година када сваки од њих живи, а опет су сви у неком тренутку свог живота живели у 5. веку.

Осим овог сведочанства, постоје и друга, како сирска тако и грчка и латинска,³ а из њих се не успева доћи до јаснијих представа о овим ауторима, као ни о томе која *мемра* коме припада. Оно што је још важно да се нагласи (због онога на шта ћу се касније осврнути) јесте то да неки од извора помињу Исака као игумана, архимандрита, који живи и ради половином 5. века.⁴

³ Нећу се задржавати на другим изворима како не бих оптеретио рад проблемом који превазилази обим чланка. Циљ ми је само да укажем да постоји проблем и да он није до данас решен, иако постоји неки напредак, што ћу касније у раду да поменем. У плану је да се у неком од следећих радова опширније бавим овом темом, ако нико други пре мене то не уради.

⁴ П. Беджан се позива на *Хронике Едесе* (6. век; погледати: „Selections from the Syriac. No. I. – The Chronicle of Edessa“ 1864, 35) и на Михајла Сиријца (12. век; погледати: *تاريخ مملكة اديسا* 1899, 185, превод на француски *Chronique de Michel le Syrien* 1901, 36).

Осим овог извора, укратко ћу се осврнути на још два рада.⁵ Један је Пола Беджана, који је објавио критичко издање једног дела сачуваних *мемри* које за свог аутора имају Исака – реч је о његовом „Предговору“ овог критичког издања, а други је Таниоса Бу Мансура (Taniou Bou Mansour) који покушава да пронађе „кључ“ за разврставање списа Исака Антиохијског у два чланка⁶, од којих је један наставак другог.

На првом месту, поменућу „Предговор“ П. Беджана, иако је реч о старом тексту, јер једини текст на српском који се у некој мери дотиче ове теме, а који ми је познат, следи управо ову традицију. Реч је о једној одредници у новој *Папирологији 2* Владике Атанасија (Јевтића). Иако не помиње нигде П. Беджана, ипак „следи“ његову хипотезу (Јевтић 2016, 721). Наиме, П. Беджан у свом „Предговору“, најкраће речено, анализирајући поједине изворе, даје следећи предлог који би требало да реши проблем ко је аутор ког текста: списе сачуване под именом Исака из овог периода треба разврстати тако да се они који су православни припишу првом поменутом Исаку, ономе који се сматра учеником Светог Јефрема, а други део списка који су промиафизитски треба приписати Исаку Антиохијском, названом још и Велики (Bedjan 1903, IX). За чињеницу да Јаков помиње још једног Исака записује: „(...) помен трећег Исака учињен од стране Јакова је грешка или је неупотребљиво“ („erronée ou inutile“; Bedjan 1903, IX), тј. трећи Исака или није постојао, или није битан за одређивање ауторства списка под именом Исака. Оно у чему је владика у сагласности са овим мишљењем јесте то да и он говори о двојци Исака и да је први, Јефремов ученик, православан, а да је други, Исака Антиохијски, миафизит (Јевтић 2016, 721).

Други рад, подељен у два чланка, Т. Бу Мансура, последњи је од објављених радова на ову тему и даје најбољи преглед досадашњих сазнања у вези са нашом темом, али и предлог решења овог проблема. У првом чланку под називом „Une clé pour la distinction des écrits des Isaac d'Antioche“, наводи истраживаче који су се бавили овим питањем и показује различите приступе и закључке до којих су долазили, прецизније, показује њихову неусаглашеност. Иде се од тога да се говори само о једном Исаку, па да су ипак двојица, до тога да је реч о тројци.⁷ Затим,

⁵ Исто као и у случају извора, ни овде се нећу превише задржавати јер проблем надилази обим чланка.

⁶ Осим ових, постоје још два чланка која се баве питањем аутора списа сачуваних под именом Исака („Les discours à caractère christologique et leur appartenance aux Isaac (d'Antioche)“ из 2005. године од 35 страна и „Les écrits ascétique ou 'monastique' d'Isaac dit Antioche“ из 2007. године од 36 страна). Реч је о текстовима који детаљније анализирају оно што је већ речено у два текста која ћу у продужетку рада да представим. С обзиром на то да анализе не мењају оно на шта је аутор већ делимично указао, као и то да би освртање на ова два текста знатно проширило овај рад и одвукло би пажњу са његове теме, ја се нећу посебно задржавати на њима.

⁷ Хронолошки гледано, Т. Бу Мансур набраја и укратко наводи њихова мишљења: Рајт (Wright, крај 19. века, за кога постоји само један Исака), Асемани (Assémani, један Исака), Беджан (већ поменути, два Исака писца), Дивал (Duval, један Исака), Баумстарк (Baumstark, један Исака), Барлехевер (Bardenhewer, један Исака), Ортиз де Урбина (Ortiz de Urbina, један Исака), Ландерсдофер (Ladnerdofer, два Исака), Пети (Petit, један Исака), затим, у последњим деценијама, следе нови покушаји да се неким од *мемри* одреди аутор, што раде Казан (Kazan), Кулгкист (Kulgkist), ван Есброк (van Esbroeck), Метјуз

представља преглед „аутобиографских“ података који се могу пронаћи у *мемрама* и показује да, осим неколико ситница (да је аутор „појац“, да се може приближно одредити када је настала нека *мемра* и томе слично), нема ништа значајно што би допринело решавању овог проблема (Bou Mansour 2003, 372–275). Што се тиче извора, Т. Бу Мансур креће од Генадија Мерсељског (Gennadius Massiliensis; упокојио се крајем 5. или почетком 6. века) и његовог следбеника Маркелина (Marcellinus; † 534. године), где проналази информације о Исаку које не могу да се уклопе у оно што се проналази код Јакова Едеског.⁸ Затим, помиње *Хронике Егесе*, Михаила Сиријца, Бар-Хебреуса, Захарија Ретора, Антонија Тагрита, Ишодада Мервског, као и Созомена, Теодорита и Теодора Анагноста (Bou Mansour 2003, 375–381). Сви ови помињу Исака (једног или више) из овог периода, али ниједан не даје јасне и непобитне чињенице ни о броју Исака, нити неку опширнију биографију неког од њих. Међутим, оно што је посебно важно за овај рад јесте то да је Т. Бу Мансур дао једно могуће решење, или бар смерницу, како да разликујемо ауторе списа сачуваних под именом Исак. Критеријуми су учење, стил, метрика и идеологија (Bou Mansour 2003, 383). Почетна тачка су му стари рукописи који изгледају као мале колекције списа истог аутора и на основу њих уочава особености писца, па правећи поређења међу њима уочава разлике између два Исака. Креће од Исака Антиохијског, кога доводи у вези са другим по реду Исаком ког помиње Јаков Едески и од његове *мемре* о папагају, а онда пореди са другим *мемрама* из истог рукописа у ком се налази и *мемра* о папагају – реч је о старој, малој колекцији и увиђа сличност у стилу између *мемри* сачуваних унутар те колекције. Стил карактерише честа употреба метафора, поређења, коришћење животиња у симболичким исказима (папагај, соко, петао), али и других симболичких представа. Осим тога, његов стил је флексибилан, течан, а ритмика је музикална.⁹ Изгледа као да се не мучи да проналази нове изразе. Игра се речима. Користи се литотом. Употребљава више глагола у истом стиху („Намучих се, тражих и нађох га...“). Његова вера се види само у *мемри* о папагају. Аутор је миафизит (Bou Mansour 2003, 384–392). У другој колекцији проналази различитост у темама и стилу. Више се говори о аскези, помињу се *ихидаје* и *завейници* (*синови завейи*). Сlike и метафоре су присутне (Mathews), Талбот (Talbot), Графин (Graffin), Брунс (Bruns, за кога постоје три Исака), али без неког општег консензуса; а ту су још и Абуна (Abouna, два Исака) и Афраам I Барсаум (Aphraam I Barsaum, три Исака) (Bou Mansour 2003, 366–371).

С. Брок ће у свом раду под називом „A Soghitha on the Dauther of Jephtha, by Isaac“ из 2011. рећи да постоје вероватно четири Исака (због новопронађеног рукописа чији се аутор назива „Исак Самац“ [Isaac the Solitary]), као и да неке ствари које се проналазе у овом тексту не могу да се нађу на другим местима (Brock 2011, 9; С. Брок у раду из 1987. године говори о три Исака [Brock 1987, 279]). Уколико упоредимо овај „број“ Исака са оним што проналазимо у поменутих текстовима Т. Бу Мансура (што ће се видети даље у тексту), можемо да претпоставимо или да С. Брок није био упознат са његовим студијама, или да можда није сагласан са њима. У сваком случају, он их не помиње.

⁸ На пример, Исак је свештеник у Антиохији, писао је против Несторија и Евтиха, писао је „дуго и много“, ритмика му је слична Јефремовој, а умро је за време цара Мајоријана († 461. године). Први део би могао да се уклопи са Исаком Антиохијским, тј. другим Исаком код Јакова Едеског, али смрт би могла да се уклопи са Исаком Амидским, тј. првим Исаком код Јакова (Bou Mansour 2003, 376).

⁹ О важности музике за Исака Антиохијског погледати: Peers 2018, 75–109.

у мањем броју и оне су у служби аскетике. Обојица пишу о подвигу, али је код последњег то више присутно.¹⁰ Изгледа као да се аутор мучи да пронађе нове, друге изразе, па долази до понављања већ коришћених. Користи се и истом речју при писању различитих, узастопних стихова као што су „ако“, „сваки који“, „пошто“, „где“. Смисао полустихова често није разумљив сам по себи, него је неопходна и друга половина да би се разумело шта аутор хоће да каже (на пример: „Небо познаде славу/Божју како што је записано...“). Могуће је и код њега пронаћи метафоре и игре речи, али не у оној мери у којој је то присутно код Исака Антиохијског.¹¹ Неке од слика које користи присутне су и код Светог Јефрема (Bou Mansour 2003, 385–386, 393–397). У закључку овог чланка додаје да не постоји доказ да је Исак I католик (тј. халкидонац), како то сматра П. Беджан, као да је вероватно реч о Исаку ког Јаков Едески помиње на првом месту (зато га и назива Исак I) и кога други извори помињу као монаха из Цариграда (Bou Mansour 2003, 401–402).

У другом чланку, под називом „La distinction des écrits des Isaac d’Antioche ; Les Œuvres inédites“, анализира друге *мемре*, необјављене, тачније један део њих, и анализира стилове које проналази у њима. Подсећа на закључке из првог чланка у вези са Исаком Антиохијским, али и додаје да је код њега могуће понекад наћи неки вулгарни израз, да ретко пише о општим темама и да је чешће оригиналан (Bou Mansour 2005а, 2–3, 7–11). Исто тако, подсећа и на Исака I за кога још додаје да се често дешава да су његови стихови самодовољни, у смислу да могу да стоје сами за себе, док је код Исака Антиохијског углавном смисао подељен на два узастопна стиха који чине „строфе“. Ово није апсолутно правило јер постоје случајеви где је ритмика слична оној код Исака Антиохијског, али се у том случају по садржају може видети да је реч о Исаку I (Bou Mansour 2005а, 4–5, 7). После анализе неколико *мемри* указује на то да постоје и неке које су у овом случају насловљене као Исак Учитељ (у истом рукопису у ком је и Исак Антиохијски), а неке од њих одудару од стила Исака Антиохијског. Овај други аутор је слободнији у својим исказима при тумачењу светописамских одељака, додаје ликове, осећања, делања која нису забележна у Светом Писму. По дубини мисли, у неким *мемрама* подсећа на Исака Антиохијског, али садржај одудара од њега. Чак сусреће *мемру* унутар које се уочавају два стила – накнадно састављен од неког редактора, преписивача делâ два аутора. Међутим, остаје на томе да аутор није ни Исак I, ни Исак Антиохијски (Bou Mansour 2005а, 11–14). Нешто касније, помиње *мемру* за коју каже да је по ритму слична ритмици Исака I, али да садржај није као код њега, као и то да *мемра* садржи дијалог, што није особе-

¹⁰ На другом месту, Т. Бу Мансур говори да је особеност Исака I то да, када пише о подвигу, пише као неко ко сам то живи, у смислу да је он сам један од „монаха“ (не може се тачно одредити који је подвиг практиковао – анахорета, подвижник у скиту, манастиру, или нешто друго), док Исак Антиохијски више говори као неко ко то гледа са стране и ко показује неке симпатије према подвижницима (Bou Mansour 2007, 84).

¹¹ Т. Боу Мансур даје један сликовит пример у разликовању стилова. Када је реч о Нојевој барци, Исак Антиохијски је назива „дрвеном птицом“, док је други Исак назива „дрвеним манастиром“ (Bou Mansour 2003, 398, фуснота 173).

ност Исака I. Затим, следи још неколико *мемри* које такође садрже дијалоге, чија ритмика и садржај нису као код Исака Антиохијског. Особеност ових *мемри* јесте то што су конституисане „од кратких текстова, мрачан тон који се провлачи кроз њих и форма дијалога који је његова“, тј. њему својствена, затим ту су измишљени дијалози, нпр. између мртваца и његових ближњих, или Христа и Адама. Ово би се могло приписати новом Исаку, ког ће он да назове Исак II. И њега карактеришу понављања, па и овде долази до претпоставке да није вешт писац, а ту су и „пресечени“ (нагло завршени, недоречени) стихови (с циљем уклапања у метрику), а самим тим му недостаје и хармонија (Bou Mansour 2005a, 16–21, 34). Проналази и *мемре* за које није сигуран где да их сврста (Bou Mansour 2005a, 23–26). Што се тиче *маграша* (текст у форми песме подељене у строфе) под именом Исака, указује на то да неке идеје и термини подсећају на Исака I, да има неких исказа карактеристичних за Светог Јефрема, а да има и делова који подсећају на Исака Антиохијског. Што се тиче структуре, проналази да аутор често наведе стих из Светог Писма, па га онда тумачи. Терминологија га издваја од других аутора, као и неки искази (Т. Бу Мансур наводи „утврди стопе моје на овом имену вере“, „хлеб духа“, „дух [разум]¹² удова твојих“). Особеност му је и што је „унитарац“¹³. Додаје још да постоје три *маграше* које се по тону разликују, али да им је заједничка дубина мисли. Писца *маграша*, који се разликује од свих до сада поменутих Исака, Т. Бу Мансур назива Исак III (Bou Mansour 2005a, 29–34). За *сујјаџа* („наизменичне химне“, како их Т. Бу Мансур преводи) и *дијалоге* је исто као и у претходним случајевима. Постоје оне које су по стилу сличне неком од поменутих аутора, а постоје и оне које не може ни једноме да припише, док је неке могуће приписати неком од других познатих аутора као што је Јаков Серушки (Bou Mansour 2005a, 38–42). На крају рада указује и на један број *мемри* које садрже халкидонску веру, тј. неохалкидонску веру. По стилу је близак Исаку Антиохијском, али по учењу није. Као неки закључак додаје да је овај аутор посебна личност, али му не даје никакво посебно име (Bou Mansour 2005a, 43–45; да би се јасније видела разлика у учењу Исака миафизита и Исака неохалкидонца, погледати и Feghali 1981–1982, 79–102 и Fughali 1983, 201–222, као и Bou Mansour 2005b, 8–42).¹⁴

¹² Мој додаток јер *ре`јана* може да значи и разум, за разлику од претходног примера где користи термин *руха*.

¹³ Тј. онај који наглашава јединство у Христу, вероватно миафизит.

¹⁴ Овде се потребно само укратко осврнути на закључак који даје Т. Бу Мансур у свом чланку под називом „Les discours à caractère christologique et leur appartenance aux Isaacs (d’Antioche)“, а то је да је могуће да је Исак „(нео)халкидонац“ трећи Исак ког помиње Јаков Едески. Време живота и ослањање на халкидонску веру се уклапају у „трећег Исака“, али не постоји ниједно друго сведочанство осим Јаковљевог да је реч о човеку који је био миафизит, па је променио веру (Bou Mansour 2005b, 40–42).

Мислим да је важно још поменути да овај Исак „халкидонац“ пише против онога што Т. Бу Мансур назива „христологија ‘постајања Сина’“ („la christologie du ‘devenir du Fils’“; Bou Mansour 2005b, 26 и даље). Реч је о томе да су се сирски миафизити позивали на цитат из Јованог Јеванђеља „Логос постаде тело“ (Јн 1, 14) и на тај начин наглашавали да није реч о придруженом телу, већ

Иако се из овога прегледа не могу детаљно и јасно увидети све разлике и особености, ипак га сматрам довољним да се увиди сложеност проблема. Према овој анализи, постоје Исак Антиохијски, Исак I, Исак II, Исак III и Исак „халкидонац“. Дакле, постоји пет Исака, поред аутора оних списа чији се стил разликује од поменутих петорице.

Ко је аутор ове *мемре*?

У рукопису Vat. Sir. 119¹⁵ из 1210. године налази се *мемра* која је тема овог рада, а чији текст сам поредио са два мени доступна штампана издања, и на његовом крају (f. 308v, ред 3–5) налази се исказ да је аутор *мемре* „мар Исак Учитељ Сиријски, ученик мар Зенобија Учитеља, то јест, ученик мар Јефрема Блаженог“.¹⁶ Из претходно реченог можемо закључити да ово не помаже много да се разуме о ком је Исаку реч. Наиме, исказ указује на Исака I, уколико прихватимо извештај Јакова Едеског. Међутим, поредећи *мемру* која се налази нешто касније у раду, претпостављам да је аутор онај Исак кога Т. Бу Мансур назива Исак Антиохијски. Разлог за ово лежи у чињеници да текст указује на то да је реч о писцу који је вешт са речима. Стил је поетичан, садржај је оригиналан, уз мноштво метафора, персонификација и слика. Стихови су му по смислу груписани у целине од два стиха, што га по стилу и садржају одваја од осталих Исака, изузев од Исака „халкидонца“, али се из овог текста не може видети његова христологија, нити се из мени доступне *мемре*, чије је учење јасно прохалкидонско, може пронаћи нешто што бих могао да доведем у везу са овом *мемром*, али нисам нашао ни нешто што би јасно указало да он није аутор. Т. Бу Мансур Исака „халкидонца“ доводи у везу само са *мемрама* које јасно исповедају халкидонску веру (Bou Mansour 2005a, 43–45). На ово ћу још додати да Едвард Метјуз (Edward Mathews) наводи

да је реч о једној природи. У прохалкидонским *мемрама* аутор пише против овога и не прихвата глагол „постати“ јер му то звучи као да је Син постао нешто друго, да је дошло до промене у његовом Божанству, да није више оно што је био (Bou Mansour 2005b, 26). За овакво разумевање Јн 1, 14, ослањајући се на Де Алеа (de Halleux), Т. Бу Мансур наводи да је код поборника Халкидона који су писали на грчком остало забележено само код Теодорита Кирског (Bou Mansour 2005b, 41, фуснота 167), али да се, што се тиче Сираца, може срести и код других аутора (нпр. код Филоксена Мабушког; Bou Mansour 2005b, 41). Осим овога, Исак још говори о две воље у Христу које нису увек сагласне (Bou Mansour 2005b, 28–29). Ово је још једна тема која превазилази оквири рада, али иако се аутор позива на халкидонски орос (необично је и да Т. Бу Мансур преводи термин *ἰαρσυῖα* термином ипостас, иако не наводи разлог зашто то ради [*ἰαρσυῖα* – *ἰпросοιον* – личност], тј. не показује да су *κνομα* (*κνωσῖας*) и *ἰαρσυῖα* синоними код овог аутора (Bou Mansour 2005b, 25 и 30)), треба пажљиво узети ову одредницу „халкидонац“ јер можда је реч о човеку који је прихватао сабор у Халкидону из 451. године, али то не мора да значи да је био православан. Де Але (de Halleux), на кога се и Т. Бу Мансур ослања (као што сам већ поменуо), и чије мишљење наводи у свом раду, сматра да је могуће да је аутор био халкидонац, али је исто тако могуће и да је реч о човеку који је ученик Теодора и Диодора, али не нужно и Несторија (Bou Mansour 2005b, 41).

¹⁵ Доступан на сајту https://digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.sir.119

¹⁶ Овај текст помиње и П. Беджан, разумевајући га као да је Исак ученик Зенобија који је био ученик Светог Јефрема (Bedjan 1903, XI).

да Исака Антиохијског називају још и „Учитељ Сиријаца“ („teacher of the Syrians“, Mathews 2002, 3), што би била још једна теза која иде у прилог томе да је аутор ове *мемре* Исак Антиохијски. Ипак, због сложености проблема, као и због самог наслова *мемре* који се налази у рукопису, ја ћу сачувати назив „мар Исак Учитељ Сиријски“ као име аутора.

Доступност *мемре*

Осим чињенице да је сада доступан на интернету и горе поменути рукопис Vat. Sir. 119, *мемру* је објавио П. Беджан 1903. године (*Homiliae* 1903, 1–12). Затим, препричао је садржај уз краћу анализу Шафик Абу Зајд (Shafique AbouZayd; AbouZayd 1994, 215–220), а 2020. године објављен је и превод на енглески Антонија Гариба (Antonios Gharib; Gharib 2020, 10–29) паралелно са сирским текстом.

Садржај *мемре*

Мемра садржи 116 строфа од по два стиха. Први део, од 1. до 23. строфе, кроз велики број метафора приближава слушаоцу или читаоцу улогу учења у човековом животу. На првом месту, оно је то којим човек постаје стабилнији, сабранији, које даје смернице промишљања, просветљује ум, покреће и оживљава душу. Осим тога, учењем душа гледа Бога и расуђује о Њему, а исто тако оно води спасењу. Непресушни је извор. Људи који ово не увиђају су, према Исаку, лењи људи и они презиру оне који уче, тј. све оне који нису као они. У продужетку писац им указује на одељке из Светог Писма који указују на потребу ишчитавања и који подстичу на то. Они који знемарују ово супротстављају се самом Светом Пиму.

Други део, од 24. до 46. строфе, почиње бодрењем душе да буде марљива, да се труди да чита што више и дању и ноћу јер јој зато следи неминовна награда, и то одмах, без одлагања. Указује и на то да је онај који учи одмах прослављен и у свету од људи, да су таквима и краљеви постајали ученици, да су такви постајали заповедници у свету, да се њихова реч слушала, из њиховог друштва се није одлазило и они нису постајали тирани. Свако има користи од учења! Учење човека узвисује, учи га правим вредностима, учи га да се јасно и лепо изражава. Способност човека да учи, чита и размишља је оно што га одваја од животиње. Онај који воли Бога, тај Његове списе ишчитава.

Трећи део, од 47. до 72. строфе, почиње с тим да учење може појединца да начини новим човеком. Такав човек је спреман да улази у дебате и његови искази су јасни, реторски, аргументи су чврсти и разумљиви. О односу знања и учења говори кроз метафору о браку, где је учење (процес сталног ишчитавања и сазнавања) представљено као муж а знање као жена и они се међусобно допуњују. Знање није довољно по себи, него је потребно стално ишчитавати и увећавати мудрост.

Четврти део, од 73. до 79. строфе, започиње питањем ученика (форма *мемре* се мења и прелази у дијалог) које књиге треба ишчитавати на које добија одговор да је реч о књигама Светог Писма.

Пети део, од 80. до 87. строфе, почиње другим питањем: која је сврха учења? Одговор који добија јесте да учење има сврху, да се кроз њега добијају посебна сазнања која воде учествовању у Тајни Божанства, приближавају самом Богу и кроз његове књиге (или, боље рећи, Књиге) разговара се са Њим.

Шести део, од 88. до 98. строфе, представља треће питање и одговор. Питање је: да ли се може претерати са читањем и да ли оно штети спасењу? Одговор који му Исак даје јесте да то није тачно и да учење може само да помогне.

Седми део, од 99. до 116. строфе, обухвата последње питање и одговор. Питање је: ако је учење толико корисно, како је могуће да су неки од учењака застранили и направили расколе? Одговор који добија јесте тај да није учење криво него воља човека која изопачује све; изопачен ум квари и најбоље и најкорисније ствари.

Коментар

У свом уводу превода ове *мемре* на енглески, А. Гариб записује да је писац овим текстом направио отклон од секуларног учења и да искључиво придаје значај „библијском, бојословском, етичком и моралном учењу“ (А. Гариб је ове речи написао италиком; Gharib 2020, 3).¹⁷ Осим тога, он наглашава и да је постојала одбојност хришћана према секуларним наукама на простору Едесе (Gharib 2020, 3). Поред свега овога, наводи да је *мемра* једна врста одговора на тензије између оних који су акценат стављали на отшелнички живот и оних који су заговарали образовање (Gharib 2020, 4, а посебно фуснота 14).

Читајући *мемру*, не може се одмах закључити о ком образовању, тј. учењу је реч. Величају се учење и ишчитавања књига. Како текст одмиче, наслућује се, а касније се јасно казује, да је реч о изучавању Светог Писма. Међутим, тај закључак није нужан у свим стиховима. Аутор заиста говори о томе да треба читати, а када одговара на питање шта то треба читати, он каже да треба читати пророке и апостоле, али погледајмо, нпр., следеће стихове:

32. Слепима даје хлеб, а колико ли [тек] гледајућима који мукотрпно раде са њим?

Потребите богато снабдева и који је онај који са њим неће радити?

33. Слабе на чело седа и ко неће бдити на његовим вратима?

Просјацима степен [виши] даје – зашто га не воле безумници?

34. Ако сиромашнога који мукотрпно ради са њим [оно] доводи ка првенству, Колико би се онда више узвеличао богаташ ако би мукотрпно радио са њим?

35. Када [оно] уграби скитницу води га и [у]чини га заповедником;

Са ниподаштавањем гледа на богатство јер оно заповеда међу богаташима.

¹⁷ Ш. АбуЗајд у свом препричавању садржаја не коментарише посебно о ком учењу, тј. о изучавању чега је реч, него следи *мемру* и прво говори неодређено, као и *мемра*, а касније указује на то да Свето Писмо треба да буде тај извор учења (AbouZayd 1994, 215–220).

Строфа 32. може да се протумачи као да је реч о метафори или о симболици, па да они који читају Писмо проналазе духовну храну, а онима који су духовно потребити даје духовно богатство. Строфа 33. већ отежава овакво тумачење. Лакше је да се разуме да они који су физички слаби али су учени ипак имају неко поштовање у народу, него да се говори о томе да је духовно слаб после изучавања Писма „стављен на чело“ (на чело своје црквене заједнице?), али није немогуће ни такав закључак извести. Може да се разуме и полисемично, тј. да су и једно и друго тумачење скривени у овом тексту. „Просјацима даје [виши] степен“. Ово је опет лакше разумети у смислу неког општег образовања и у општем контексту него као да је само реч о особи која ишчитава Свето Писмо. И остатак стихова може на исти начин да се разумева, тј. може да се разуме и као неко опште образовање, али и као изучавање Светог Писма. На пример, строфа 35. у којој аутор говори да учење од скитнице прави заповедника. Текст се може разумети тако да скитница после изучавања долази на високе положаје у друштву, али и да „духовна скитница“ после ишчитавања Писма постаје свој (?) господар, заповедник. Аутор дефинитивно подстиче читање Писма (то се види и само неколико стихова касније, када тумачи Писмо и када у њему проналази подстицаје за његово читање) и ту нема недоумица, али у тексту не проналазим ништа што би изричито указивало на то да одбацује или ниподаштава неко опште образовање. Нарочито у првом делу текста изгледа као да је намерно оставио могућност да се искази разумевају на више начина.

Што се тиче тензија између оних који дају предност отшелничком подвизавању и оних који акценат стављају на образовање, А. Гариб се позива на књигу Адама Хауарда Бекера (Adam Howard Becker) под називом *Fear of God and the Beginning of Wisdom: The School of Nisibis and the Development of Scholastic Culture in Late Antique Mesopotamia* (Gharib 2020, 4, фуснота 14). Одељак на који се он вероватно позива¹⁸ носи наслов „The Monastic Context of the East-Syrian School Movement“ (Becker 2006, 169–172). Одељак говори о покушају из 6. века да се направи школа у манастиру и остало је записано негодовање монаха да ће им мноштво ученика ометати молитву, као и да њихово позвање није да подучавају друге певању и читању. У даљој анализи аутор указује на постојање напетости између ових подвижника и оних који заговарају школско образовање. Разлог због ког мислим да овај извештај не треба доводити у везу са Исаковом мемром је тај што је у поменутој књизи реч о источној сирској традицији која је делала на простору Персије, а којој наш Исак није припадао. У истом периоду имамо сведочанство да су манастири у западној сирској традицији, на простору Римског царства, били места где се учило читање и писање, као што је случај са Јованом Ефеским који је, према информацијама које имамо о њему, управо у манастиру научио да чита и пише (Дњаконев 2006, 32–33, 36–37 и 41). Наравно, контекст није идентичан јер је Јован био монах који је у младости дошао у манастир, за разлику од примера из

¹⁸ А. Гариб указује на странице 316–320, а књига има 298 страница (према информацијама које је он дао ја имам увид у исто издање књиге), тако да не могу да будем потпуно сигуран на који одељак се позива.

књиге А. Бекера у којем је реч о школи коју би похађали људи који нису монаси. С друге стране, пример Јована Ефеског ипак показује да монаси нису имали ништа против учења, читања и писања. Но, у *мемри* коју овде обрађујем, види се да постоје неке, такорећи, трзавице између оних који наглашавају важност црквеног образовања и оних који у образовању, небитно што је црквено, виде опасности, али не мислим да је то особеност западне сирске културе 5. и 6. века, већ више да је реч о неком општем месту које исто тако срећемо данас у нашој помесној Цркви – и данас срећемо оне који предност дају једнима а омаловажавају оне друге.¹⁹

У овом поглављу задржаћу се још на једној теми: посебном аспекту предности учења према мар Исаку Учитељу Сиријаца. Неке ствари су јасне из самог читања, а то је да се учењем човек учвршћује, сабира унутрашњег себе, да узраста, да му знање даје смернице на путу спасења, обogaћује га и томе слично, као и да не треба стати са ишчитавањем, да томе не треба да буде краја, и дању и ноћу. Оно на шта ћу пажњу посебно усмерити је неколико следећих стихова:

19. „Наиме, ви књиге не познајете ни силу Божју“;²⁰
Стога, убудуће учимо да је сила Божја у књигама.

...

43. Онај који не љуби Бога [такав] се ни не предаје искрено Његовим књигама,
А онај који [Га] воли тај се искрено предаје писмима Вољеног Његовог.

44. Написане [списе] свог блиског целива, а речи Духа ниподаштава;
Хартију неважну воли, а презире речи пророка!

45. Због прича борави по трговима,²¹ а да ишчитава не жели;²²
Слуша јавна трачања, а замарају га речи Истине.

...

86. [Учење] води, доноси, чини те²³ причасником Тајни Божанства;
Примиче, приближава, даје ти да видиш Господа кроз Књиге Његове.

87. Ти који имаш на уму²⁴ учење, посао твој је са Богом;

Веома велико је [оно] што ти је предано од Онога који је сео да говори са тобом.

Читањем књига, тј. Књига, човек среће силу Божју која је у Књигама. Нису сила Божја и њена дејства само описани у Светом Писму, него сила Божја јесте у Књигама (строфа 19), а онај који учи (= стално ишчитава) кроз тај акт постаје

¹⁹ Уколико прихватимо тезу да је аутор наше *мемре* Исак Антиохијски, видимо да он овде хвали учење, али у другим *мемрама* хвали подвижнике – не само учењаке (Bou Mansour 2007, 67–71).

²⁰ Уп. Мт 22, 29 и Мк 12, 24.

²¹ Или: на пијацама/на улицама.

²² Дословније: не покурава се/не потчињава се.

²³ А. Гариб први део преводи са: „He accompanies you and makes you...“ М. Соколоф глагол *٤٢* преводи са: „to extend... to favor, assist... to guide, lead... to speak to, address...“ (стр. 586) тако да је могуће и овако разумети.

²⁴ Или: који изучаваш/промишљаш о учењу.

причасник Тајни Божанства. Кроз тај чин човек види Господа. С друге стране, Бог кроз Своје Књиге разговара са оним ко их чита (строфе 86–87). Оваквом учењу предаје се онај који воли Бога (строфе 43–45). Другачије речено, учење није само памћење неких података, нпр. заповести да бисмо знали како да живимо, или одређених цитата да бисмо знали како да одговоримо у неким дебатама. Сам процес ишчитавања Светог Писма је *раза*, символ или, како се чешће назива (жива), икона или Тајна. Читајући Свето Писмо, човек је у додиру са силом онога чије су то речи, он учествује у Тајни Божјој, види га, разговара са Богом. Није реч само о интелектуалном чину већ о пројави љубави јер чита само онај који воли Бога. Није реч о читању давно записаних догађаја у којима се пројавила сила Божја, него учествовању у сили Божјој, у сусретању са самим Богом „који је сео да говори“ са човеком док „дању и ноћу“ ишчитава његове списе. Овакво Исаково размишљање доприноси превазилажењу дебата, расправа између оних који мисле да се Бог познаје учењем у смислу памћења неких података, па макар они били и цитати Светог Писма, ороси сабора, искази Отаца и учитеља Цркве и оних који сматрају да није потребно ништа више до затворити се негде и изговарати молитву. Мар Исак овде говори о ишчитавању Светог Писма као о једној врсти Свете Тајне, приликом чега кроз видљиви текст дејствује благодат Божја. Бескрајно ишчитавање Писма је у исто време и молитва – Тајна, и учење – образовање.²⁵

---

²⁵ Наравно, тема *мемре* је љубав према учењу и то што ишчитавање Писма може да се разуме као Света Тајна, то не значи да мар Исак запоставља или омаловажава остале Тајне Цркве.

Мемра прва Мар Исака Учитеља Сиријца²⁶ На љубав према учењу

1. Учење је со душе и њим је стегнута млитавост њена;
[Оно је] укус јак који зачињује свест која свакодневно промишља њим.
2. Луча ума је учење којом је осветљено знање;
[Оно је] бакља која улазећи обасјава унутарњу празнину ума.
3. [Учење је] сунце које се од уха подиже унутар размишљања и просветљује га;
[Учење] удаљава од њега²⁷ незнање према обличју [дејства] топлоте према леду.
4. Учење је душа душе која од њега има живот;
И свака душа која њим није осољена је мртав и одбачен леш.
5. Њим пак [душа] гледа Бога који је живот творевине;
И од њега [прима] светло да расуђује о оном Начинитељу природџа.
6. Учењем ти проналазиш пут живота којим [можеш] да идеш;
Оно води знање својим сјајем ка истини.
7. [Учење] је дрво са ког се свакодневно бере и свакодневно [му] се увећава принос;
Не [може] да остане без плодова²⁸ јер колико неко тражи [толико] проналази на њему.
8. Нема [те] зиме за учење која би одсекла од њега плодове;
Чак га ни лед не омета да даје приносе.
9. У време своје и ван њега²⁹ [оно] допушта наук;
Нема дана у ком учење нема власти да говори.
10. Бескорисни [људи] противни су пак овим речима
И од учења не убирају плод који радује ум.
11. Лењост их спутава; гле, [они] окривљују наук;
Доколицу они воле,³⁰ [те] зато презиру ишчитавање.
12. Презиру онога који љуби ишчитавање јер „превише истражује“;³¹
Избегавају да мукотрпно раде на књигама сакривајући се иза „простоте“.
13. Лењи ће говорити: „Нећемо се препирати о Богу“;
[Ови] сличе Ахазу који говори: „Бога, наима, нећу искушавати.“³²

²⁶ Наслов сам преузео од А. Гариба (изгледа да је слично и у Vat. Sir. 119, с тим да пре „Мар Исак“ стоји и „Свети“ [f. 3v]). Као што сам већ рекао, због тога што не постоји несумњиво сведочанство које би рекло да је аутор Исак Антиохијски, сачувао сам ову верзију наслова. Наслов од Беджана је: „Мемра прва Мар Исака Антиохијског...“ (*Homiliae* 1903, 1).

Напомена: За издање и превод А. Гариба нећу наводити странице када се будем позивао на његово издање/превод јер је нумерација стихова иста код њега и код мене.

²⁷ Односи се на размишљање.

²⁸ Дословније: да буде огољено од плодова.

²⁹ Дословније: у сезони и ван сезоне.

³⁰ Дословније: доколица им је вољена.

³¹ Дословније: истражујући истражује.

³² Уп. Ис 7, 12.

14. У сумњичавом уму Ахаз не тражи знак од Бога;³³

Лењошћу која је прешла у навику³⁴ безумници одбацују учење.

15. Онога који се искрено предаје књигама безумници називају препирачем;

И онога који воли ишчитавање сматрају за [некаквог] истраживача.

16. У списима су закопана блага; који [човек] по њима³⁵ неће копати?

Ризнице су складиштене у књигама; [човек] који мукотрпно ради на њима богати се.

17. Немарни пак не само да се не умарају од мукотрпног рада над списима,

Већ чак критикују онога који истрајава [с циљем] да научи више.

18. Прекорени су речју Исусовом јер се са презиром односе према науку Његовом;

Пошто Он беше изгрдио Јудеје јер су постављали безумна питања.

19. „Наиме, ви књиге не познајете ни силу Божју“;³⁶

Стога, убудуће учимо да је сила Божја у књигама.

20. Питају Га пак садужеји о жени са седам мужева:

Шта ће, наиме, бити по васкрсењу, код кога од ових ће бити она остављена?³⁷

21. Кад је чуо питање које незналачки би изречено,

Много је презрео лењивце који по књигама нису испитивали.

22. „Наиме, књиге не познајете ви, ни силу Божју“;³⁸

Овде отворено подстиче [на] ишчитавање књига.

23. Стога, онај који не истражује [управо] се овим [речима] супротставља,³⁹

И који не љуби учење [ходи] беспућима и испуњен је камењем спотицања.

24. Ти, душо, буди вредна⁴⁰ у учењу које ће те обогатити;

Мукотрпно ради на њему и ноћу и дању, [њему] који ће ти дати двоструку награду.

25. Бди са њим⁴¹ јер те неће обманути на заради марљивости твоје,

Јер плата твоја код њега неће заноћити и свакодневно ће ти давати поклон.

26. Који је онај који је љубио учење, а није био љубљен од свих?

Који је онај који је мукотрпно радио, а да свет није мукотрпно радио на хвалама њему?

27. Ко запомаже због учења јер га је обмануло за плату од ишчитавања?

---

³³ Уп. Ис 7, 12.

³⁴ Дословније: кроз навику лењости.

³⁵ Односи се на списе.

³⁶ Уп. Мт 22, 29 и Мк 12, 24.

³⁷ Уп. Мк 12, 18–23.

³⁸ Уп. Мт 22, 29 и Мк 12, 24.

³⁹ Дословније: супротстављен/противан овоме јесте.

⁴⁰ Или: енергична.

⁴¹ Односи се на учење, али ће даље у тексту моћи да се види да није реч о простом учењу у смислу памћења одређених података, а о чему је било говора у уводном делу рада.

Ко љуби га,⁴² а не окористи се од његове пријатне блискости?

28. Кога је [оно] лишило приноса и није [га] испунило и дало му раскошно?⁴³

Ко ученик постаде његов,⁴⁴ а да краљеви не постадоше ученици његови?⁴⁵

29. Који је онај који воли блискост његову и не постаде заповедник у свету?

Ко не остави своту [неку новчану] код њега и она не нарасте двоструко и троструко?⁴⁶

30. Ко је узет у најам са учењем, а [да] је [због тога] награду мању примио?

Где је био [такав као] тлачитељ да човек бежи од посла са њим?⁴⁷

31. Када је неко чуо⁴⁸ да једно његово семе не донесе стотрук [плод]?⁴⁹

Гле! Када је било виђено да се не обогатише од њега ученици његови?

32. Слепима даје хлеб, а колико ли [тек] гледајућима који мукотрпно раде са њим?

Потребите богато снабдева, који је онај који са њим неће радити?

33. Слабе на чело седа и ко неће бдити на његовим вратима?

Просјацима степен [виши] даје – зашто га не воле⁵⁰ безумници?

34. Ако сиромашнога који мукотрпно ради са њим [оно] доводи ка првенству, Колико би се онда више узвеличао богаташ ако би мукотрпно радио са њим?

35. Када [оно] уграби скитницу води га и [у]чини га заповедником;

Са ниподаштавањем гледа на богатство⁵¹ јер оно⁵² заповеда међу богаташима.

36. Да буде узвеличан глас о ономе који воли учење [чак] иако је слаб [у знању];

Ако [некога] кори не бива му замерено јер његова реч тече и љубазна је.

37. Он доводи покајању самодршце и⁵³ без страха и јасно се изражава;

Смело се обраћа судијама,⁵⁴ задивљени су њим и не окривљују га.

38. Учење направи себи оружје да се прослави у плену свом;

У ишчитавању је пронашао себи јахаћу животињу да реч његова путује с њом.

39. Много користи ишчитавање, много помаже учење,

Много обогаћује [овакво] вежбање,⁵⁵ много доприноси расуђивање.

---

⁴² Односи се на учење.

⁴³ Дословније: раскоши (именица „раскош“ је у множини).

⁴⁴ Односи се на учење.

⁴⁵ Односи се на „ученика учења“.

⁴⁶ Уп. Лк 19, 11–27 и Мт 25, 14–30.

⁴⁷ Дословније: посла његовог.

⁴⁸ Дословније: у ком времену се чуло.

⁴⁹ Уп. Мт 13, 3–9.

⁵⁰ Дословније: зашто није љубљени.

⁵¹ Дословније: ниподаштавања на богатство баца.

⁵² Односи се на учење.

⁵³ Или: јер.

⁵⁴ Дословније: баца реч судијама.

⁵⁵ Или: упута/упутство/усмеравање/дисциплина. Сирску реч нисам свуда исто да преводим. Користио сам термине „усмеравање“ и „вежбање“.

40. Промишљај, уму, над књигама; колико год да ишчитаваш, још више [ишчитавај];

Буди посленик учења јер неће ти одбацити твој рад.

41. Ова [способност] да ишчитаваш и разумеваш узноси те изнад животиња [Као] и [то] што разабираш и проналазиш да у књигама имаш љубљену ризицу.

42. Онај који презире учење – чиме је узвишенији од животиња?

А који не промишља над књигама – за његову дружину [једино] је прикладна стока.⁵⁶

43. Онај који не љуби Бога [такав] се ни не предаје искрено Његовим књигама, А онај који [га] воли тај се искрено предаје писмима Вољеног његовог.

44. Целива [од] себи блискога написане [списе], а речи Духа ниподаштава; Папир неважни воли, а презире речи пророка!

45. Због прича борави по трговима,⁵⁷ а да ишчитава не жели;⁵⁸

Слуша јавна трачања, а замарају га речи Истине.

46. Параболе пуне не заборавља, а ишчитавање не уводи;

Безумник умире као незналица⁵⁹ јер не ишчитава и не умудрује се.

47. Зашто дангубиш на тргу, а не радиш мукотрпно са учењем

Које може да те преобликује и новим човеком да те начини?

48. Он облачи на себе знање – углачано оружје, за усмеравање [током дебата], И опасује му мач оштри који светли супротстављен питањима.

49. Он увећава њим у уму пламен љубави и осветљава га

Да се може разгорети открићима и да сија лепота исказа његових.

50. Он глача језик да би преко говора свог постао ретор,

И слаже речи⁶⁰ по реду, да не би хаотично истрчавале.

51. Да би обогатио исказе Он на њих излива речитост

И изврсношћу облачи усне да би биле хваљене због њихових покрета.

52. Он држи перо⁶¹ знања, одмерава говоре и пореди,

А да се не би нашли [превише] лагани⁶² за тумачење истине.

53. Он кује, обрађује, резбари реч уређену поетски,

Уређује, уоквирује, поправља је и даје⁶³ је на слушање.

54. Знање без њега је одбачено јер је оно његова веза истинита,⁶⁴

Чак и ако је богато приличи му вежбање.

⁵⁶ Или: домаћа животиња.

⁵⁷ Или: на пијацама/на улицама.

⁵⁸ Дословније: не покорава се/не потчињава се.

⁵⁹ Дословније: идиоти.

⁶⁰ Дословније: гравира/урезује реч (именица је у једнини).

⁶¹ Или: писаљка.

⁶² Тј. недовољни.

⁶³ Дословније: шаље.

⁶⁴ Тј. учење је истинита веза знања.

55. Учење је, наиме, муж знања⁶⁵ и управитељ њен,
Он је успиње и подупире да напредује на путу Закона.

56. Знање без учења сличи удовици,
Јер чак и ако би била богата, потребно јој је да има главу.

57. Ако је знање велико и удружује се са учењем,

[Он] ће је населити у кући златној јер он приличи њој и она је прикладна за њега.

58. Учење заручује знање [као] и муж разумни девојку

Јер је она љупка, блистава и лепа, а он је образован,⁶⁶ нежан и пристојан.⁶⁷

59. Они одговарају једно другом и постају један заљубљени пар;

Ова тражи усмеравање, а он љуби да буде исправљан.

60. Брижан је према њој и учи је чедности, чини је слободном без мрље;

Не препушта је прељуби и чува је часно.

61. Он је њен педагог и њен одгајитељ, а исто тако и саветник и предводник;

Усмерава је и даје јој [да има] укуса,⁶⁸ а пошто је млада упозорава је [на опасности].

62. [О] знање, љуби учење јер је он муж твој и исто је тако супруг твој!

Не раздвајај се од њега да не би тишина блудничила у теби!

63. Иди са њим – он је добар сапутник јер неће допустити да се саплићеш о препреке;

Руку његову не пуштај јер те води ка Месту живота.

64. Око без светлости слепо је, не види чак ни облике;

Знање без учења слепо је да би испитивало исправна дела.

65. Образовање је со за људе којом се зачињује бљутавост;

Онај који није образован учењем има укус слуги белог слеза.⁶⁹

66. Држите се, безумници, ишчитавања и, гле, наћи ћете мудрост!

Мудри, ишчитавајте књиге да бисте још више умножили знање!

67. Може пак ишчитавање да увећа мудрима мудрост њихову;

Оно још може да уреди незналицама исказе њихове.

68. Ако си безумник ишчитавај и узрастај да те учење умудри;

Ако већ јеси мудар, ишчитавај у векове [и] не стај.

69. Нека умножи ишчитавања незналица и, гле, биће просветљено разумевање његово;

⁶⁵ У сирском „знање“ је у женском роду. Све заменице у женском роду у наредним стиховима се односе на знање, а све у мушком на „учење“.

⁶⁶ Дословније: добро информисан/култивисан/искусан.

⁶⁷ Или: организован/уређен/лепо васпитан.

⁶⁸ Тј. да добро расуђује.

⁶⁹ Израз *سَلْبَة* налази се у Јов 6, 6. У преводу на српски преведено је са „беланце јајета“. У сирској Пшити Старог Завета наведено је као и у овом тексту. Исто је и у јеврејској Библији (користио сам *Hebrew – English Tanakh, The Jewish Bible. Thesaurus Syriacus* (кол. 1284) цео израз преводи са „*saliva althea*“ (слуз [белог] слеза [?]), док сам термин *سَلْبَة* преводи са „*anchusa herba*“ (волујак [?]). А. Гариб преводи са „*whoever is not disciplined by Learning has no sense*“, а у фусноти објашњава да је дословни превод „*he tastes like the stew of beans*“.

Паметни пак нека не попушта, чак ни ноћу, са ишчитавањем.

70. Безумник који ишчитава књиге, ако се не разлењи, умудриће се,
[А] мудри пак још ће додати светло на светло свога знања.

71. Учениче, *ишчиѝавај* и не стај, сакупљај богатство и немој да се разлењиш;
Љуби учење и буди марљив, загњури у књиге и просветли се.

72. Одврати поглед твој [усмерен] између линија⁷⁰ и трчи ка књигама;
Отвори ризницу књига и уђи и изађи с благом.

73. Да, учитељу, шта да ишчитавам? Питам ја тебе да ме подучиш.
Којим књигама да посветим пажњу?⁷¹ Покажи ми их.

74. Учениче, то је јасно! Зашто [тражиш] одговор од мене?
Питаш ме да ти покажем, ја нећу одбацити захтев твој!

75. Ишчитавај пророке који су дворјани Божји;
Пажњу посвети апостолима који су учињени речитим педагозима Јеванђеља.

76. Копај, откриј у дубинама, у Петокњижју, богатство Списа;
Мојсије је учињен за тебе вођом јер је причасник у Тајни⁷² Божанства.

77. Матеј је лађу спремио за тебе да пловиш морем Јеванђеља;
Марко је кормилар и он ће те извести до луке.

78. Лука ти показује пут и са Јованом је обиталиште твоје;
Изобиље⁷³ код Павла ћеш наћи⁷⁴ и Христа у свима њима ћеш видети.

79. Са оба Завета [се служи], као што се служиш са обе руке;
И Стари и Нови – са ишчитавањем [оба] не стај.

80. Да, учитељу, и након ових [ствари] какав резултат ја налазим?
Овај посао који си ми предао, коју корист ћу задобити ја?

81. Има ли учење жетву? Или, зашто да га сејем?

Хоће ли ме учинити великим уколико га заволим? Ако неће, зашто да мукотрпно радим?

82. Да, учениче, мукотрпно ради са њим и учење ће те наградити;

---

⁷⁰ А. Гариб у фусноти у овој строфи објашњава да је дословни превод „drive away your sight between the lines“, а у тексту је превео с „read quickly through the text“ наглашавајући да је то оно што је аутор подразумевао и што одговара контексту. Мислим да је могућ дослован превод, с тим да га не треба разумети као наш израз „читање између линија“, као тражење дубљег смисла, него као „читање“ тамо где нема текста, „одвратити поглед од узалудног гледања у празно“.

⁷¹ Или: о којима да промишљам?

⁷² Дословније: син симбола. А. Гариб преводи са: „the secret-keeper of Divinity“. Џ. Пејн Смит преводи са: „*sharer of a secret, hence admitted to council or purposes, counsellor; partaker of Holy Communion*“ (Payne Smith 1903, 54).

⁷³ Или: материјал.

⁷⁴ А. Гариб преводи са: „In [reading] Paul you will find material [for learning]...“ и позива се на Yuyakim d'beth Yahkub, *Key of Language, Syriac Dictionary*, St. Augin Monastery, 2016, 1025, књига до које нисам успео да дођем.

Његова сетва доноси жетве⁷⁵ од којих се обогаћују радници⁷⁶ његови⁷⁷.

83. Он јесте наслађивање душе и одгајитељ је знања;

Ум гоји оброцима својим јер су много здрави плодови његови.

84. Њим ћеш наћи мудрост која исијава из његових ишчитавања;

Због њега ћеш видети скривене [ствари] које се златом не купују.

85. Лако ћеш задоби богатство према коме је маммон смеће;

Приближава те ка благу⁷⁸ свом, обогаћује твоју свест из ризница својих.

86. Води, доноси, чини те⁷⁹ причасником Тајни Божанства;

Примиче, приближава, даје ти да видиш Господа кроз Књиге Његове.

87. Ти који имаш на уму⁸⁰ учење, посао твој је са Богом;

Велико је веома што ти је предано [јер је] од Онога који је сео да говори са тобом.

88. Реци ми, учитељу, да ли је исправно, заиста, да пажљиво⁸¹ учим?

Да ја примам учење мало по мало, као по мери?

89. Да ли извире раскол из великог учења

И нећу ли задобити штету где сам тражио корист?

90. Да ли обиље ишчитавања порађа [превише] истраживања

И да ли се догађа да се ђак приближава томе да постане истраживач?

91. Да ли учење има место за заустављање [да би] оно користило⁸²

И ако човек [настави] да још више промишља њим, да ће од тамо пребивати у греху?

92. Да ли учење има желудац који може да се [пре]оптерети

И да не може да вари [пре]велику [количину] ако узима у себе без мере?

93. О учениче, зло си рекао! довољне су ове [изречене ствари], не додај!

Нерад ти указује⁸³ на то да одговориш тим што је нечувено [до сада]!

94. О, ослепљује ли светло очи, или [заслепљује ли] зрак призор?

О, да ли звук⁸⁴ оштећује уши и глас ли уништава слушање?

⁷⁵ Дословније: сетва његова има жетве.

⁷⁶ А. Гариб преводи са „his labours“, док Џ. Пејн Смит термин преводи као „a labourer, husbandman, vine-dresser“, док именицу исто написану, али нешто другачије вокализовану, преводи са: „servant, attendant, worshipper, a worker, artisan“, па и „a soldier“ (Payne Smith 1903, 448). Слично преводи и М. Соколоф: „workman, cultivator (of vineyard), vintner, (methaph.) cultivator, worshiper“ (Sokoloff 2009, 1197).

⁷⁷ Заменица се односи на учење.

⁷⁸ У сирском реч *блаїо* је у множини.

⁷⁹ А. Гариб први део преводи са: „He accompanies you and makes you...“. М. Соколоф глагол *ܘܘܪܘܢܐ* преводи са: „to extend... to favor, assist... to guide, lead... to speak to, address...“ (Sokoloff 2009, 586), тако да је могуће и овако разумети.

⁸⁰ Или: који изучаваш/промишљаш о учењу.

⁸¹ Дословније: са укусом.

⁸² Смисао: Да ли учење има границу до које треба да се иде и до које користи?

⁸³ Дословније: означава.

⁸⁴ А. Гариб се позива на поменути књигу Yuyakim d'beth Yahkub, *Key of Language...*, из 2016. године, на стр. 1882 и указује на то да је реч о пријатном звуку, песми.

95. Ако учинише воде зла риби, а од користи јој је сува [земља] у подне,
[Онда је тако и] да ли има тренутак ђак када је без угодности од учења?

96. Ако киша жари земљу и роса исушује дрвеће,

Онда исто тако учење чини потребитим⁸⁵ ум кадгод се увећава у њему.

97. Ако тело [постаје] потребито због душе и није обogaћено док [она] пребива у њему,

Онда знање исто тако бива мучено због мноштвености учења.

98. Ако постоји неко ко ће задржати јаку кишу да не пада на њено поље⁸⁶

[Онда тај] нека задржи жестину учења да не чини да обилује знање.

99. Учитељу, много си ме задивио и подучавањем својим си ми угоднио;

Још желим да замолим⁸⁷ да се не умориш од мене јер сам напоран.

100. Ако су незнаљачка моја размишљања, [дај] да од тебе приме исправке;

Увеличао си ми [жељу] да учим марљиво, покажи⁸⁸ ми [још] да бивам без недостатака.

101. Ако учење много и без мере не повређује,

Како [онда] застранише мудри пошто се много увежбаше?

102. Слушам често да упућени беху ови који застранише

И изгледа ми да много учење чини их гордима.

103. Прост [човек] не прави раскол и не може да устроји [нову] скупину;

Чак и ако застрани он је застранио и не може да утиче да застрани други.

104. Ја видим пак, где, да упућени начинише расколе у црквама

И они који су се у науку прославили⁸⁹ склизнули су, пребивају са отпадничством.

105. Сваки онај који је начинио раскол образован је и оштро[уман]

И нема човека који одлута од Цркве, а да није речит и способан.

106. Ако учење користи, где, како ови постадоше потребити?⁹⁰

Протумачи ми и отпусти ме, да те више не умарам са овима.

107. Учениче, имај разума! Зашто посматраш [ствар] брзоплето?

Али пошто мене ово питаш једноставно је да јасно научиш.

108. Велико учење не води застрањењу како сматраш ти;

Воља човекова је горка и изопачује учење.

109. Повређено око оштећује чак и светло када га обасја,

А [исто тако] ум нестабилан бива повређиван од учења.

110. Горак је мед болесноме, али није горак по природи својој,

Већ уста његова мењају сладост у горчину.

---

⁸⁵ Или: недостатнима.

⁸⁶ Или: на њено место.

⁸⁷ Дословније: тражим да питам.

⁸⁸ Смисао: подучи.

⁸⁹ Дословније: познати у науку.

⁹⁰ Или: недостатни.

111. Ако се даје саће аспиди да једе и избљује га⁹¹ –

Када га повраћа из уста, горчину смртну меша са њим.

112. Иако је слатко саће, оно је у устима змије смртни отров;

Тако је са учењем [које долази] од противних препирача.

113. Ђаче, окористи се учењем и обогати се;

Љубав излиј на ишчитавање своје и, гле, ослладиће се укус испитивања твога.

114. Људи васпитавају стоку и умудрују је усмеравањем

И мукотрпном вежбом она прихвата [оно чему се учи као] устројство навике.

115. Ако се животиње окоришћују од многог усмеравања,

Колико ли ће се обогатити ђак од изучавања Књига?

116. Љубав према учењу је прослављена и од мукотрпног [рада] је венац по-
нела;

Благословен је Који знање чини много увежбаним од *ишчишћавања* њега.⁹²

Крај о знању и љубави према учењу.

---

⁹¹ Крај овог стиха и почетак следећег, „и избљује га / Када“, је прескочен у преводу на енглески.

⁹² А. Гариб овде преводи са „...through reading His Scriptures...“ Ово је највероватније смисао, али нисам убацио у текст јер се у сирском тексту нигде не помињу „Списи“, тј. Свето Писмо.

- 8 جَمَلًا جِهَةً حَقِيقَةً: وَبِزِيَرَةٍ مَعَهُ إِحْتِيًا.
هَذَا أَفْطًا حَقِيقًا مَعَهُ: مَعَهُ وَحَقِيقًا جَمَلًا.
- 9 أَوْ حُرْجًا هُوَ أَوْ رَجَا: حَقِيقَةً إِذْ فِيهَا مَعَهُ.
هَذَا لِبَدِّ تَهْقِينًا وَلَا مَعَهُ: وَيَلْجَأُ جِهَةً مَعَهُ.
- 10 جِهَتِيًا مَعَهُ وَحَمِيًّا: وَتَجِبُ قِيَالًا لِبَدِّهِ.
هَذَا مَعَهُ مَعَهُ: إِذَا مَعَهُ لِبَدِّهِ.
- 11 فَجَاهِيًا حَتَّى يَنْفِي: هَذَا مَعَهُ مَعَهُ.
هَذَا كَمَا نَبِيًّا مَعَهُ: جِهَةً مَعَهُ مَعَهُ.
- 12 لَأَمَّا وَبَيْنَ مَعَهُ: مَعَهُ مَعَهُ مَعَهُ مَعَهُ.
هَذَا يَلَاةً جَمَلًا: مَعَهُ مَعَهُ مَعَهُ.
- 13 هَذَا أَوْ مَعَهُ مَعَهُ: وَلَا مَعَهُ مَعَهُ.
لَأَمَّا مَعَهُ وَأَمَّا مَعَهُ: وَلَا مَعَهُ مَعَهُ.
- 14 حَتَّى حَقِيقًا مَعَهُ: لَا مَعَهُ مَعَهُ.
مَعَهُ مَعَهُ: مَعَهُ مَعَهُ مَعَهُ.
- 15 لَأَمَّا مَعَهُ مَعَهُ: مَعَهُ مَعَهُ مَعَهُ.
هَذَا مَعَهُ مَعَهُ: مَعَهُ مَعَهُ مَعَهُ.
- 16 هَذَا حَقِيقًا مَعَهُ: مَعَهُ مَعَهُ مَعَهُ.
حَتَّى مَعَهُ مَعَهُ: هَذَا مَعَهُ مَعَهُ.
- 17 مَعَهُ مَعَهُ مَعَهُ: مَعَهُ مَعَهُ مَعَهُ.
إِلَّا أَوْ مَعَهُ مَعَهُ: مَعَهُ مَعَهُ مَعَهُ.
- 18 مَعَهُ مَعَهُ مَعَهُ: مَعَهُ مَعَهُ مَعَهُ.
مَعَهُ مَعَهُ مَعَهُ: مَعَهُ مَعَهُ مَعَهُ.
- 19 لَا مَعَهُ مَعَهُ: هَذَا مَعَهُ مَعَهُ.
مَعَهُ مَعَهُ مَعَهُ: مَعَهُ مَعَهُ مَعَهُ.

- 20 فَلَاحِبَةٍ مِّنْ زَوْجَتِي: جَلَّ لِتَلِيٍّ وَفَجَلَّ نَجْتِيَه.
- وقد زوّهة جَم بهتقدا: حَقْلُ بُنَا صِيصَه، يُعْبِيَه.
- 21 هِي مَجِيصِه تَوَّاهِ أَلَا: وَكِه زَوْتَابِلِ إِضْبَلَّ.
- لُبْحَبِ حَبِيَه تَوَّاهِ حَجَلْتِيَا: وَجَلَّجَلَّ لَا مَجِيصِه تَوَّاهِ.
- 22 لَا جَم حَلَّيَا تِيحِبِ تَدَه¹⁰¹: هَأَفْ لَا نِيحِه وَكَلْتَه.
- تَوَّاهِ حَجَلْتَابِلِ نِيحِي: جَلَّ مِيْنَتَا وَجَلَّيَا.
- 23 مَجِيصَا بُنَا وَلَا قِيَا: وَكَمَجَلَّ وَتَوَّاهِ لِبَهَوَس.
- هَوَّاهِ وَيَمِمْ مَحَقْتَا: حَلَّهَمَّا تَه وَصَلَّا لَمَكَلَّاهِ.
- 24 لُبَّتْ نَعْمَا إِضْبَعَتِ جِه: صَحَقْتَا وَهَه فَجَدَلَّ وَجَت.
- لَأَبِ جِه حَلَّيَا هَجَابْتَقْدَا: وَنَجَّاهِ حَقْبَلَا مَجِيصَا جَتَه.
- 25 هَهَوَّتْ جِيصِه وَلَا تَجَمِ جَتَه: إِزَّجَه وَهَلَّ وَضَعْبَه إِجَت.
- وَإِضْبَعَتِ حَقْلَه لَا كَلَّيَا: هَجَلْمَه وَهَمَّا قَمَعِيَه جَتَه.
- 26 فَبِيَه زَوِيصِمْ مَحَقْتَا: هَلَّا تَوَّاهِ وَسَقْدَا مَجِ حَلَّه¹⁰².
- فَبِيَه لَأَبِ حَجَلْقِيَه إِه: هَلَّا لَأَبِ حَلَّحَلَّ حَمَقَه كَقَمَه تَوَّاهِ.
- 27 مَجِ حَجَمِ مَجِ مَحَقْتَا: وَنَجِيصِه لُجَّاهِ وَمِيْنَتِيَه.
- مَجِ وَصِيصِه هَلَّا إِزَّجَه: مَجِ جِيْتِيَه مَجَبِيَه.
- 28 حَجَبِيَه حَجَرِ مَجِ حَلَّكَلَّاهِ: هَلَّا مَجَلَّ هَنَبَجِ جِه حَلَّاهِ إِه.
- لُبَّنَا لِحَصِيَا تَوَّاهِ جِه: هَلَّا فَحَلَّ تَوَّاهِ لِحَصِيَه تَوَّاهِ.
- 29 فَبِيَه وَبِيَجِ جِيْتِيَه: هَلَّا تَوَّاهِ حَلَّحَلَّ قَمَقَه وَهَلَّ.
- مَجِ لُزُجِبِ مَحَلَّاهِ لِي زَوَّاهِ تَوَّاهِ: هَلَّا جَبِ هَلَّجَلَّ مَجَبِيَه.
- 30 مَجِ لَهَجِيَه جَمِ مَحَقْتَا: هَلَّجَّاهِ حَرِيْنَا بِنَجِ مِيصِه.
- لُبَّنَا تَوَّاهِ جِه حَقَقْتَا: وَبِيَصَهَمِ إِعَمِ مَجِ مَحَقْتِيَه.

¹⁰¹ Код П. Беджана је овако како сам навео овде (*Homiliae* 1903, 3), док је код А. Гариба уместо *تِيحِبِ تَدَه* написано *تِيحَلَّه*. У Vat. Sir. 119, f. 4г, тешко је читљиво, али према оно што се види вероватније је да је овако како сам навео у тексту.

¹⁰² А. Гариб раздваја ову реч и пише је *تَعَم*. П. Беджан (*Homiliae* 1903, 4) и Vat. Sir. 119, f. 4г, (тешко читљив тест) пишу као што сам ја навео овде.

- 31 حَانِنَا زَجَلًا يُعَلِّمُنَا: وَلَا يُرِيَّا زَوْجَهُ نَبِيَّ خَقَالًا.
تَا مَجَّ يُفْعَلُ يُرِيَّا: وَلَا جَلَّوَهُ مِيَّيَهُ لِحَحْتِيَّهَ تَسَ.
- 32 خَقَفْتَا تَيَّوَجَّ خَقَفَا: مَقَلَا خَقَلْتِيَا وَيَلَا، جَه.
خَقَوِيَّيَا حَقَلُوَا مَقَفْنِيَّاسَ: هَقَبِيَّوَهُ وَخَقِيَّوَهُ لَا يَحَقَلَسَ.
- 33 لَسَقَلَا حِنَقَا مَقَلِيَّوَجَّ: هَقَفَّ لَا يَحَقَلُوَ جَلَّا لُؤِجَهُ.
حَقِيَّوَتَا وَوَجَلَا مَقَلِيَّوَجَّ: هَلْمَجَّ لَا وَسِمَجَّ جَلَّا مَقَلِيَّوَجَّ.
- 34 هَلِيَّ مَقَلِيَّوَجَّ وَلَا جَه: حِنَقِيَّوَجَّ مَقَلِيَّوَجَّ جَه.
يَكَلَلَاب جَه خَلَبِيَّوَجَّ: مَقَلَا نَلَبِيَّوَجَّ تَيَّوَجَّ تَقَا.
- 35 قَلَا وَسَلَفِيَّوَجَّ جَه تَيَّوَجَّوَجَّ: وَوِيَّيَهُ هَقَبِيَّوَجَّ قَفَقَوَا.
مَقَلِيَّوَجَّ حَقَلُوَا مَقَلِيَّوَجَّ: وَيَّيَهُ قَفِيَّوَجَّ جَلَّا خَلَبِيَّوَجَّ.
- 36 لُؤِيَّوَجَّ مَقَلِيَّوَجَّ مَقَلِيَّوَجَّ: وَوَجَلَا مَقَلِيَّوَجَّ لَسَقَلَا تَقَا.
لِيَّوَجَّ مَقَلِيَّوَجَّ لَا يَحَقَلُوَجَّ: وَوَتَا مَقَلِيَّوَجَّ هَقَبِيَّوَجَّ.
- 37 مَقَلِيَّوَجَّ حَقَلُوَا هَلَّا وَوِيَّيَهُ: وَوَقَلِيَّوَجَّ مَقَلِيَّوَجَّ.
وَقَلِيَّوَجَّ مَقَلِيَّوَجَّ حَقَلِيَّوَجَّ: هَلْمَجَّوَجَّ جَه هَلَّا وَوَجَّ جَه.
- 38 مَقَلِيَّوَجَّ مَقَلِيَّوَجَّ جَه لُؤِيَّوَجَّ: وَيَّيَهُ مَقَلِيَّوَجَّ مَقَلِيَّوَجَّ.
هَقَبِيَّوَجَّ مَقَلِيَّوَجَّ مَقَلِيَّوَجَّ: وَوَجَلَا مَقَلِيَّوَجَّ وَيَّيَهُوَجَّ تَقَا.
- 39 مَقَلِيَّوَجَّ مَقَلِيَّوَجَّ مَقَلِيَّوَجَّ: هَقَبِيَّوَجَّ مَقَلِيَّوَجَّ مَقَلِيَّوَجَّ.
مَقَلِيَّوَجَّ مَقَلِيَّوَجَّ وَوَقَلِيَّوَجَّ: هَقَبِيَّوَجَّ مَقَلِيَّوَجَّ وَيَّيَهُوَجَّ¹⁰³.
- 40 هَقَبِيَّوَجَّ وَيَّيَهُوَجَّ مَقَلِيَّوَجَّ: هَقَبِيَّوَجَّ وَيَّيَهُوَجَّ لُؤِيَّوَجَّ لُؤِيَّوَجَّ.
يَّيَهُوَجَّ جَه قَلَّا حَقَلِيَّوَجَّ: وَلَا لُؤِيَّوَجَّ مَقَلِيَّوَجَّ.
- 41 تَقَا وَيَّيَهُوَجَّ هَلْمَجَّوَجَّ: نَلَبِيَّوَجَّ لُؤِيَّوَجَّ مَقَلِيَّوَجَّ.
هَلْمَجَّوَجَّ هَلْمَجَّوَجَّ وَوَجَلَا مَقَلِيَّوَجَّ مَقَلِيَّوَجَّ.
- 42 لُؤِيَّوَجَّ وَيَّيَهُوَجَّ مَقَلِيَّوَجَّ: مَقَلِيَّوَجَّ نَلَبِيَّوَجَّ مَقَلِيَّوَجَّ.
هَقَبِيَّوَجَّ مَقَلِيَّوَجَّ مَقَلِيَّوَجَّ: حَقَلِيَّوَجَّ مَقَلِيَّوَجَّ حَقَلِيَّوَجَّ.

¹⁰³ У Vat. Sir. 119, f. 4v, четири тачке са којима се завршава овај стих су црвене боје.

- 43 خيلا ويصم للاكفا: اولا تؤه خيلاجه تب.
ولمتا وضيح تؤه به: اف طيلا ونصيجه.
- 44 حلتبلا ووسجه منيعف: هخيلا ووهتا عتله جه.
حفتلما عيلا منيخج: هخيلا حقيلا ونجيا.
- 45 حمة تنلا حمة قلا نيا: هويما لا يعلحج.
زليا يلا وكيلا: هفصلي صيكة تب وهؤا.
- 46 خيلا متيلا لا يلا: هحيتملا لا خيلا.
قيا فطلا يه يوهي: ولا قيا هلا يجلنص.
- 47 حقم يهكتي وجعمقا: هلا يلا خم محقنا.
ويوهه يععبس تفيو كو: هتعا نيلا خي كو.
- 48 يه فحجيه كنه حينجلا: رمتا منيما حيه وهنه.
هتقنه كنه منيما حليما: وايتم حمة مالا.
- 49 يه قهيف¹⁰⁴ كنه حلا وحبلا: وحقا وسعلا هضيهو كنه.
ويلا كنه جعتبلا: هنيجي عهقا ويلا حيتنه.
- 50 يه فحيم جه ليحنا: ويههلا ويهنا حمة يوه.
هنيخ يجللا هية ابلا: وحبلا لا يوهي.
- 51 يه رنجس خلا يلا قيا: ححبلا فجلو حهه.
هفحجيه يهؤا حيقه لا: ويلا فتمم ختقفيهه.
- 52 يه حيمو فمتا وينجلا: هيفا قيا هفصيم.
ولا يعلقتي ركبم: جم لهه وهجه وهؤا.
- 53 يه تيغا قنجس كنيخ: يجللا هينلا حامةؤا.
هتقنو فجليم قنج كنه: هقلا يعصلا مغيو كنه.
- 54 ينجلا ولا يه غننا تب: ويوهه ساقنه غننا.
ولهي يههلا خلبنا: شغن به كنه وهؤا.

¹⁰⁴ U Vat. Sir. 119, f. 5r, пишe: خيف

- 55 مَحَقْتَا جَم¹⁰⁵ كِنِمْ خَجْنَهٗ اَبَهٗ: وَيَحْدِلَا اُف فَبِهَقْنَهٗ.
بِه مَحْيُوْعِي مَحْمِيْعِي كَهٗ: وَيَاوُوْا حَاهُوْبِيَهٗ وَتَمَحَقْتَا.
56 يَحْدِلَا وَلَا مَحَقْتَا: وَمَحْتَلَا لِاَتْلَا اُوْحَدِلَا.
وَأُف لِي يَهِيَا وَجَلْبِيَا اَبَهٗ: هَسِيْقَا اَبَهٗ وَوَقْلَا يَهِيَا كَهٗ.
57 لِي وَيِه¹⁰⁶ وَكَا اَبَهٗ يَحْدِلَا: مَحَقْتَا اُف كَهٗ مَحَقْتَا.
حَدِلَا وَوَهَجَا قَهْيَات كَهٗ: وَحَيِي كَهٗ هِيَا تَسْعَلَا يَهٗ.
58 مَحَقْتَا حَجْنَهٗ حَبِيْحَلَا: هَجْنَا وَتَهْتَا جَلْحَبَلَا.
وَيِهٖ وَسَبْقَلَا هَجِيْتَا هَفَانَا: هِيَهٗ وُوْا مَحْمِيْعِي مَحْمِيْعِي.
59 كَلْحَبِي (يَهٗ) جَسِيْوَا: وَيِهٖ يَمَقْلَا وَسَوَكَا يَهٗ هَهٗ.
وَتَهٗ وَا تَحْتَلَا وَهَوَقْلَا: هِيَهٗ وَيَمِمْ حَمَقْتَهٗ هَهٗ.
60 تَهٗف كَهٗ مَحْمِيْعِي كَهٗ: هِيَاوُوْا وَلَا مَحْمِيْعِي كَهٗ.
لَا عَقِيْف كَهٗ وَيَاوُوْا: وَمَحْمِيْعِي كَهٗ وَهَتَابَلَا.
61 لَوُوْاهٗ¹⁰⁷ يَهٗ مَحْمِيْحَتْنَهٗ: هَأُف قَحَقْتَلَا هَبُوْوَالَا¹⁰⁸.
مَحْيُوْعِي كَهٗ هَقْتَلَا لِحَقْلَا: مَوْجَعْنَا اَبَهٗ فَيَدِلَا كَهٗ.
62 يَحْدِلَا وَنَبَعْتَا مَحَقْتَا: خَجِيْبَتَا اَبَهٗ اُف جُنِ يَمِيْحَتَا.
لَا يَفْنَعِي مَحْمِيْعِي اَبَهٗ: وَوَحَقْلَا عِلْقَلَا نَبِيَا جِيْحَتَا.
63 يَحْتَا جَمِيْعَهٗ وَرَجَمَهٗ¹⁰⁹ يَهٗ هِيَهٗ: وَلَا فَعِيْحِي جِيْحَتَا لَهٗ قَحَقْلَا.
لِيَا يَحِيَهٗ لَا لَوِيْعِي: وَيَلَاوُوْا وَيُنِيَا قَهْيَاتَا جِيْحَتَا.
64 جِيْحَتَا وَلَا يَهٗ هَوُوْا فَمَحْتَلَا اَبَهٗ: اُوْقَلَا تَمَانَا رَهٗ وُوْوَالَا.
يَحْدِلَا وَلَا مَحَقْتَا: حَهْبِيَا وَيَا جَسَمُوْا لِقَتْلَا.
65 وُوْوَالَا لِاَتْمَلَا يَحْتَلَا اَبَهٗ: وَجَهٗ يَحْمَلْحَبِي فَيْتِيَهٗ.

¹⁰⁵ U Vat. Sir. 119, f. 5v, нема ове речи.

¹⁰⁶ U Vat. Sir. 119, f. 5v, написано је као једна реч.

¹⁰⁷ U Vat. Sir. 119, f. 5v, написано је: وَوُوْا .

¹⁰⁸ U Vat. Sir. 119, f. 5v, написано је: لَوُوْاه .

¹⁰⁹ U Vat. Sir. 119, f. 5v, две су речи: وَرَجَم .

- هَبْنَا وَلَا فُؤَا حَقَّقْنَا: لِحَيْصِهِ وَبِنَا بَهْ وَسُكْمَجَلَا¹¹⁰
- 66 هَجْفَجَه فَعَلَا جَلَا مَبْتَلَا: هَتَا لِعَضَلَاهُ مَبْقَعَلَا.
مَبْتَمِلَا مَبَهْ جَبَلَا: وَلِهَبْ لِهَسَفَهْ جَلَا مَبْحَلَا»
- 67 مَدَلَا بَهْ حَبْنَا قَهْمَهف مَبْتَلَا: حَبْمَبْتَمِلَا جَلَا مَبْقَعَلَاهُ.
هَبَه لِهَبْ مَبْعَبَسْ وَبَلْهَسْ: حَبْمَبْتَمِلَا حَقْلَجَفْسَه»
- 68 لِي فَبَطَلَا لَتَا مَبْ هَلْ لَبْنَا: وَنَبْمَب كَب مَبْحَقْنَا.
هَلْ لِهَبْ مَبْمَبْقَلَا لَبْنَا: مَبْ هُحْتَكَم لَّا لِعَلَا»
- 69 نَبْعَلَا يَمَبَا بَهْمَبَلَا: هَتَا لِبَابَهْ وَحَبْتَه.
لُحَقْنَا وَبَع لَّا نَبْلَا: هَلْ فَلَا حَلَكْنَا حَبْمَبْتَلَا»
- 70 فَبَطَلَا وَقَبَا جَبَلَا: لِي لَّا فَعَلِي مَبْلَبْمَب.
مَبْمَبْقَلَا وَبَع لِهَبْ قَهْمَهف: بَهْمَبَلَا حَبْمَبَلَا وَبَبْحَلَاهُ»
- 71 لُبْحَبِيَا مَبْ هَلَّا لِعَلَا: مَعَب حَبْلَا هَلَّا لِمَلِي كَب.
وَئِمَب مَبْحَقْنَا هَلْ لِبَابَهْ: مَسَب جَبَلَا هَلْ لِبَابَهْ»
- 72 لَهَبْ وَجَسَلَاو مَبْل سَقَلَا: هَلْ هَلَا وَهَلَا حَبْمَبْتَلَا.
فَلَسْ مَبْل جَلَا وَجَلَا: مَعَفَا لُفِمَب كَب مَبْتَقَلَاهُ»
- 73 لِمَب وَتَا حَقَّقْنَا لِمَبَا: مَعَفَا لَتَا كَب لِبْعَبَسْ.
فَجَلَا وَجَهَهْ لِهَهْ: لُبْمَب لِمَب سَقَا حَب¹¹¹»
- 74 لُبْحَبِيَا جَلَكْنَا بَهْ هَتَا: حَمَف لِبَبْلَاب مَبْلَبْقَلَا.
وَمَبْلَحَلَاب وَبَتَمَلَا كَب: لَّا لُكَم لَتَا حَبْلَا»
- 75 مَبْ جَبْتَلَا وَبَلْمَهْ: فَبَلَهْ تَقْتَهَبْ وَجَلَكْنَا.
هَهْ وَفَهْ جَعْمَكَمِلَا وَجَبْمَب: لَوَلَا مَحَلَلَا وَهَجَلَا»
- 76 مَعَفَا وَجَلَا جَمَبْتَقَلَا: حَاهْ وَنَلَا مَبْمَبْلَا مَبْقَلَا.
مَعَبَلَا حَبْمَب كَب مَبْمَبَلَا: وَجَهْ لَوَلَا بَهْ وَجَلَكْنَاهُ»

¹¹⁰ U Vat. Sir. 119, f. 5v, четири тачке са којима се завршава овај стих су црвене боје..

¹¹¹ U Vat. Sir. 119, f. 6r, четири тачке са којима се завршава овај стих су црвене боје.

- 77 فُجِدَ يَلْقَا وَيُجِبُ كَو: وَيُؤْوِي حَيْقُلًا وَهَجْدًا.
فُجِدَ مَهْ يَهْ يَهْجِدُ يَهْجُو: هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ كَو كَجِدَانًا.
78 حَقًا هَوْتًا مَحْتِيًا كَو: هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ.
حَدَهْ هَا حَقَهْ هَهْ مَعْفِيَهْ هَاتًا: هَجْمَعِيَتَا حَجَدَهْ هِيَهْ هِيَهْ.
79 حِيَهْ تَلْتَقَهْ¹¹² هُوَ هِيَهْ: هِيَهْ وَجَانِيَتَا هِيَهْ هِيَهْ.
هَجْدَلِمَالًا هَسْبَالًا: حَم مِيَهْ تَلَا هِيَهْ هِيَهْ.
80 هِيَهْ هُوَا هَجْدُو هِيَهْ: هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ.
هَاتَا حَمَلًا هُوَ هِيَهْ: حَم هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ.
81 هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ: هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ.
هِيَهْ¹¹³ حَم قَدَا هُوَ هِيَهْ: هِيَهْ¹¹⁴ هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ.
82 هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ: قِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ.
هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ: هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ.
83 حَقَقَلًا وَجَقَلًا هِيَهْ: هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ.
حَدَهْ تَا حَمَلِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ: هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ.
84 هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ: هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ.
هِيَهْ¹¹⁵ هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ: هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ.
85 حَمَلًا هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ: هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ.
حَمَلِيَهْ كَو هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ: هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ.
86 حَمَلِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ: حَم هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ.
حَمَلِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ: هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ هِيَهْ.

¹¹² Код П. Беджана пише *خِجْدِيَهْ* (*Homiliae* 1903, 9), док код А. Гариба пише исто како је овде у тексту. А. Гариб указује на ову разлику у свом тексту. У Vat. Sir. 119, f. 6r, (тешко читљиво; први део речи нисам успео да растумачим, а изгледа као да се завршава са *انصاه*...)

¹¹³ У Vat. Sir. 119, f. 6v, изгледа као да је *حَمَد* .

¹¹⁴ У Vat. Sir. 119, f. 6v, написано је као једна реч *هِيَهْ* .

¹¹⁵ У Vat. Sir. 119, f. 6v, четири тачке са којима се завршава овај стих су црвене боје.

¹¹⁶ У Vat. Sir. 119, f. 6v, написано је без заменица *هِيَهْ*, *هِيَهْ* .

- 87 وَجَمَعَقْنَا تَوَيْ اُتَا: جِئْتِي جَم جَاةَا تَه.
- فَعَب وَتَا وَفَجَبَا¹¹⁷ تَو: وَفَعَب مِلَاب جَهْةَتَوِي¹¹⁸.
- 88 اُفَعَا حَب وَتَا وَحَقَا ص: حَلَقَا جَمَلَاك اُيَو حَب.
هَجَلَا فَعَلَا اُفَعَا حَب: اُيَو وَجَمَلَا مَحَقَا.
- 89 حَقَا تَجَا جَه مِيئَتَا: مَج مَحَقَا مَفَجَلَا.
- هَقَجَا حَب جَه¹¹⁹ مَهْمَتَا: اُفَا وَجَمَلَا مَه اُوتَا.
- 90 حَقَا مِلَابَجَا كَه حَبَلَا: حَفَجَا مَه اُوتَا.
مِلَابَجَلَا جَه تَحَقَا: وَمِيئَتَا يَه اُوتَا.
- 91 حَقَا ص اُيَو جَه حَمَقَا: مَه اُوتَا وَمِيئَتَا تَغَن جَه.
ه اُيَو مَفَجَلَا اُتَا تَوَيْ جَه: حَتَه اُوتَا مَج اُتَا.
- 92 وَحَقَا اُيَو كَه حَمَلَا: اُفَه مَحَقَا وَمَجْعَس تَفَا.
ه اُوتَا¹²⁰ جَه مَفَجَلَا: اُيَو مَقَلَا جَه وَلا مَلَا¹²¹.
- 93 ه اُوتَا اُحَصِيَا حَب فَعَلَا: فَفَقَم تَوَيْ اُوتَا اُوتَا.
جَه كَتَا وَفَد كَو تَوَا: وَمَه اُوتَا جَمَلَا¹²².
- 94 اُيَو¹²³ مَفَجَلَا مَه اُوتَا حَمَلَا: ه اُوتَا جَمَلَا جَمَلَا.
اُيَو مَفَلَا مَفَلَا لَوَا: مَحَمَب مَلَا حَمَفَجَلَا.
- 95 اُيَو مَجَب مَفَلَا حَمَلَا: مَجَلَا مَه اُوتَا مَه اُوتَا جَه.
اُيَو جَمَلَا حَمَلَا: وَلا مَه اُوتَا جَه مَحَقَا.
- 96 اُيَو مَفَجَلَا مَفَلَا لَوَا: مَحَمَب مَلَا لَوَا.
اُوتَا مَحَقَا مَفَجَلَا: حَمَلَا وَحَمَلَا مَلَا وَفَجَلَا كَه.

¹¹⁷ П. Беджан је ставио сејаме испод 1 (*Homiliae* 1903, 10).

¹¹⁸ У Vat. Sir. 119, f. 6v, четири тачке са којима се завршава овај стих су црвене боје.

¹¹⁹ У Vat. Sir. 119, f. 6v, је ح ح.

¹²⁰ У Vat. Sir. 119, f. 6v, изгледа да је написано без последњег *алафа*, فعا .

¹²¹ У Vat. Sir. 119, f. 6v, четири тачке са којима се завршава овај стих су црвене боје.

¹²² У Vat. Sir. 119, f. 7r, последња реч је прилог مَحَمَلَا .

¹²³ У Vat. Sir. 119, f. 7r, нема ове речи.

- 97 لِي تَنْفَعُ فَجِئًا حَنِفَعًا: هَلَّا خَلَبْنَا قُلًا وَغَمْنَا جِه.
لَفْ يَنْحَلِّا مَجَلِّجًا: حَنْفِيَاهِ يَاهِ وَمَحَقْنَا.
- 98 لِي يَه¹²⁴ وَأَبِلْ وَيَلَّا مَجَلِّا: وَفَضِبْ حَنْفِيَه لَّا يَسْا.
يِيَا حِيَاوَه وَمَحَقْنَا: وَلَا يِعْدُوْا مَحْنِيَّا¹²⁵.
- 99 وَكَا فَضِبْ لِبَاوَلَات: وَجِيَسْتِيُو جِيَسَمَلَات.
لَاهِبْ خِيَا لِنَا وَبِغِيَا: لَّا لِبَلِي حِبْ وَفَسِيَفْ لِنَا.
- 100 لِي يَهْوَهِم سَمَعْتَا: يَحْتِيُو يَسْجَه لَاهْوَا.
وَبُهِيَا حِيَاخَفْ شِيَهَلَات: تَقَا حِبْ وَلَا تَنْفَعُ لِنَا.
- 101 لِي لَّا مَحْفِيَفْ مَحَقْنَا: فَضِبَالًا ذُوْلًا ضَلًّا.
لِبُخَلَا لَهْجَه نِيَسْتِيَا: تَلُوْا وَبُهِيَه لِبَاوُوه.
- 102 مَقْفَنَ لِنَا لِبُو وَجَهْفَتَا: وَوَتَا يَهْه تَجِيَم وَبُهْجَه.¹²⁶
مِيَسْهَلَجَا حِبْ وَمَحَقْنَا: فَضِبَالًا لِبَلُوْا لِنَا.
- 103 مَعْبَلًا مِيَقَا لَّا خِيَفْ: مَهْوَصِرْ خِيَا لَّا مِيَعْبَس.
وَلَهْجَه لَهْجَه يَه لَهْجَا: هَلَّا مَحَلَّ وَبُهِيَا لَأَسْتِيَا.
- 104 وَوَتَا وَه تَا تَنِيَا لِنَا: وَجِيَه مِيَقَا حِيَّيَا.
مَحْفِيَوَا حَنْفِيَه لِيَا: مَجِيَه وَجَمِه حَنْفِيَه وَه لِيَا.
- 105 هَلَّا لِنَا وَجِيَه مِيَقَا: مَحْنُوْعَا لِبَلَاهَا مَحْلِيَقَا.
هَلَّا لِنَا لِبُهَلِبْ مَحْ جِيَّيَا: وَلَا مَحَلِّيَا تَهَا مَهْوَخْتَقَا.
- 106 لِي يَه وَمَحَقْنَا قَه لِيَا: تَا حَتَجِيَم لِبُضْ لِبِيَفْتَا.
فَعِيَم حِبْ مَهْنِيَتَا يَحْتِيُو: هَلَّا لَاهِبْ لِبَالُوْا خَلَّا تَجِيَم.
- 107 لِبَحْصِيَا مَبْ حَهْتَا: حَقْمْ تَلُوْا لِنَا مَحْتَابَا.
وَلَفْ خَلَّا تَلُوَا وَمِيَاخَلَات: فَعِيَم تَه وَبِلَجْفْ خِيَاخَلَا.

¹²⁴ U Vat. Sir. 119, f. 7r, spojeno je, *oou* .

¹²⁵ U Vat. Sir. 119, f. 7r, четири тачке са којима се завршава овај стих су црвене боје..

¹²⁶ U Vat. Sir. 119, f. 7r, четири тачке са којима се завршава овај стих су црвене боје.

- 108 کہ محقتنا فحجبالا: فحلجا لبقدا وشخه ليا.
رجتنا ولتعا فحبن: هيه مخيم جه حمقتنا»
109 حجتنا هحجبالا فحسيفه هه: لاف بهوؤا قدا ووئس كنه.
هلو حبالا ولا غبنيا: هسحبالا قدا مع بمقتنا»
110 فحبن وجعا كحبنيا: لا آةؤا وفحبن حجتيه.
للا حعهيه يدلوقا: نحببالا ححبنيا هلا»
111 لي لالا فحبالا: حجتها وياضلا فبلجيه.
قدا وحيها كنه مع فحيه: حبالا وقهالا تكله كنه»
112 في نحتنا فحبالا: حعهيه ويهتا فم قهالا آه.
تجتنا لاف محقتنا: مع ووئعا وحمهالا هه¹²⁷»
113 ليا تدهقا لياضه: محقتنا فحلو ميه.
سقا ادهس خلا يفتو: هتا حيمر لحتلا وحتلوه»
114 حنوهم ليا¹²⁸ فحبالا: فحفضم كنه حنوهملا.
فجهققا وهتقا: كجتا لحيها وحتيا»
115 هلي بنتهالا قلابلوتي: مع وهؤها فحبالا.
صقا يلبنو تدهقا: مع جنتنا وحبالا»
116 يوسف محقتنا يربلا¹²⁹: همع هتقا حبالا همحبالا¹³⁰.
حنجبه ولصعب وهؤعا: ححبالا مع يفتتههه»
هجر وخلا يربالا هوسفبالا محقتنا.

¹²⁷ U Vat. Sir. 119, f. 7v, четири тачке са којима се завршава овај стих су црвене боје. .

¹²⁸ П. Беджан је изоставио сејаме (*Homiliae* 1903, 12).

¹²⁹ П. Беджан је ставио сејаме испод 1 (*Homiliae* 1903, 12).

¹³⁰ П. Беджан је ставио сејаме испод 1 (*Homiliae* 1903, 12).

- Brock, S. (2011). „A *Soghitha* on the Dauther of Jephtha, by Isaac“, in *Hugoye: Journal of Syriac Studies*, Vol. 14, pp. 3–25.
- Feghali, P. (1981–1982). „Isaac d’Antioche, Poeme sur l’Incarnation du Verbe“, dans *Parole de l’Orient : revue semestrielle des études syriaques et arabes chrétiennes : recherche orientales : revue d’études et de recherches sur les églises de langue syriaques*, vol. 10, pp. 79–102.
- Feghali, P. (1983). „Isaac d’Antioche, Une hymne sur l’Incarnation“, dans *Parole de l’Orient : revue semestrielle des études syriaques et arabes chrétiennes : recherche orientales : revue d’études et de recherches sur les églises de langue syriaques*, vol. 11, pp. 201–222.
- Mathews, E. (2002). „A Bibliographical Clavis to the Corpus of Works Attributed to Isaac of Antioch“, in *Hugoye: Journal of Syriac Studies*, Vol. 5, 1, pp. 3–14.
- Mathews, E. (2003). „A Works Attributed to Isaac of Antioch: A[nother] preliminary Checklist“, in *Hugoye: Journal of Syriac Studies*, Vol. 6, 1, pp. 3–14.
- Mathews, E. (2011). „Ishāq of Amid (fl. 4th – early 5th cent.)“, in: *Gorgias Encyclopedic Dictionary of the Syriac Heritage*. Brock, S. P., Butts, A. M., Kiraz, G. A., Van Rompay, L. (editors). Piscataway, NJ, USA: Beth Mardutho: The Syriac Institute, pp. 212–213.
- Mathews, E. (2011). „Ishāq of Antioch (fl. 5th cent.)“, in *Gorgias Encyclopedic Dictionary of the Syriac Heritage*. Brock, S. P., Butts, A. M., Kiraz, G. A., Van Rompay, L. (editors). Piscataway, NJ, USA: Beth Mardutho: The Syriac Institute, p. 213.
- Mathews, E. (2011). „Ishāq of Edessa (fl. 6th cent.)“, in *Gorgias Encyclopedic Dictionary of the Syriac Heritage*. Brock, S. P., Butts, A. M., Kiraz, G. A., Van Rompay, L. (editors). Piscataway, NJ, USA: Beth Mardutho: The Syriac Institute, p. 213.
- Payne Smith, J. (1903). *A Compendious Syriac Dictionary, founded upon the Thesaurus Syriacus of R. Payne Smith*. Oxford: Clarendon Press.
- Peers, G. (2018). „Isaac of Antioch’s Organ and the Media of Musical Subjects“, in: *Journal of Early Christian Studies*, 26, 1, pp. 75–109.
- Ringel, K.-E. (1979). *A letter from Jacob of Edessa to John the Stylite of Litarab concerning ecclesiastical canons*. Edited by Ms. Br. Mus. Add. 14,439 with introduction, translation and commentary. CWK Gleerup.
- Salvesen, A., G. (2011). „Ya’qub of Edessa (ca. 630–708)“, in *Gorgias Encyclopedic Dictionary of the Syriac Heritage*. Brock, S. P., Butts, A. M., Kiraz, G. A., Van Rompay, L. (editors). Piscataway, NJ, USA: Beth Mardutho: The Syriac Institute, pp. 432–433.
- Sokoloff, M. (2009). *A Syriac Lexicon; A Transalction from the Latin, Correction, Expansion, and Update of C. Brockelmann’s Lexicon Syriacum*. Indiana: Eisenbrauns, New Jersey: Gordias Press.
- Van Esbroeck, M. (1996). „The Memra on the Parrot by Isaac of Antioch“, in: *Journal of Theological Studies*, Vol. 47, 2, pp. 464–476.

Ђурилична:

Ђьяконов А. П. (2006). „Иоанн Ефесский, сирийский церковный историк VI в.“, в: *Иоанн Ефесский, сирийский церковный историк VI в.; Типы высшей богословской школы в древней*

Црквы в III–VI вв.; Кир Батнскый, сирийскый церковный историк VII в.; К истории сирийского сказания о св. Мар-Евгене. Санкт-Петербург, стр. 1–441.

Јевтић, А. (2016). „Исак Сиријски, презвитер“, у *Папирологија, Књиџа друџа, Исџочни оци и џисци 4. и 5. века, од Никеје до Халкидона (325–451)*. Београд, Требиње, Лос Анџелес: Братство Светог Симеона Мироточивога, стр. 721.

First Memra of Mar Isaac Teacher Syrian on the Love for Learning

Summary: The author dedicates the first part of this paper to the presentation of the problem regarding identity of Isaac mentioned in the title of Memra. He begins by analysing the letter written by Jacob of Edessa (died in 708), which is one of the oldest preserved sources related to this issue. This letter actually presents three Isaacs who (at least partially) lived in the 5th century in the same area. After this part of the work, author consults “Foreword” by P. Bedjan, publisher of Memra’s Syriac text, and several studies by T. Bou Mansour, showing that scholars since 19th century had different opinions regarding the number of persons who wrote under the name Isaac during this same period. Following the analysis of Bou Mansour, the author proposes that the writer of Memra was probably Isaac who was known as Isaac of Antioch, opponent to Chalcedonian faith. The author also points out a certain dramatization that is inherent in the Memra. He notes that the text of the Memra is vivid and in dialogical form. Through it, Isaac gradually leads the reader/listener to the climax of its message, and that is the importance of constantly reading and learning the Scriptures. The author then reviews the contents of Memra and comments of Isaac’s idea that the very reading of text is actually a conversation with its writer and, in this case, with the writers of Holy Scriptures. This commentary is followed by the Syriac text of Memra and its translation into Serbian language.

Key words: Isaac the Teacher, Isaac of Antioch, Holy Scriptures, Memra, reading, Syrian.